

Pusceļā uz sirdi

Nacionālā teātra izrāde *Dumpīgā Rīga* – aizkustinoša pasaka nav sanākusi

Mums ar režisoru Klāvu Melli ir kas kopīgs. Es bērībā daudz laika pavadīju Dimā romānu galma intrigu, Goloni eņģeliskās Andželikas romantisko dēku un Latīņamerikas ziepju operu sabiedrībā, un pret pavestām jaunavām, zagtiem bērniem un negēļiem man ir siltas jūtas. Mellim arī, un to viņš šosezon apliecina jau otrreiz – Dailes teātra izrādei *Meža gulbji* seko mūsu lubu literatūras meistara Rutku Tēva romāns *Dumpīgā Rīga* Nacionālajā teātrī. Tomēr šoreiz lieta sarežģīta: atzīt šo izrādi par veiksmi roka neceļas, kaut režisora iecere šķiet potenciāli spoža.

Ideja pievērsties «vieglajam» repertuāram ir ļoti laikmetīga. Lubu jeb viegla satura darbi bez paliekošas mākslinieciskas vērtības ir veiksmīga industrija, kas ļauj *Hallmark* pelnīt miljardus ar filmām par inkognito prinčiem, bet izdevniecības un *fan fiction* vietnes pārpludina ar darbiem jebkurai fantāzijai. Arī pieaugušie ilgostas pēc pasakām, un kāpēc lai teātris šīm ilgām neatsauktos?

Ceļš gan ir slidens. Šajos žanros ir daudz... kā lai delikātāk pasaka... ne-jēdzību. (Pamēģiniet uzminēt, kurš vārds man īstenībā bija uz mēles.) Bet ir arī meistari, kuru veiksmes noslēpumus nav nemaz tik viegli nokopēt. Un te Mellis, kas *Dumpīgajā Rīgā* ir režisors, dramaturgs un dziesmu vārdu autors, šoreiz iekritis. Pusi miklas viņš

Recenzijas
autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Izrāde no romāna atšķiras ar sentimenta trūkumu

ir uzmanījis. Bet «oriģinālu» baudāmu padara miklas otra puse.

Arveda Mihelsona jeb Rutku Tēva (1886–1961) romānu sižetos izmantoti paņēmiņi, par kuriem pīrgājās jau 19. gadsimtā. Bet tajos ir arī drusku pašironijas un tik daudz sirsnīga sentimenta, ka pat lielākie ciniķi uz mirkli apkaunas un notic visam labajam. *Dumpīgajā Rīgā* šādu garīgu tīrību iemieso Mārtiņš Gīze (atveido Raimonds Celms), kas pēc daudziem gadiem atgriežas dzimtenē, lai apšūdzētu rātskungu Velligu, kas sendienās izvarojis Gīzes līgavu. Marija no satricinājumiem kļuva vājšprātīga, turklāt notikušo neļauj aizmirst nu jau pieaugušie dviņi. Nejausi personiskā atriebe ievijas 16. gadsimta vēsturē – rīdzinieku dumpi pret kalendāra reformu.

Mellis šo sižetu rāda kā gudrs 21. gadsimta cilvēks, proti, ar krietnu devu ironijas. Viņa vīzijā iekļaujas arī

Ernesta Medīņa mūzika, Austras Sniķeres scenogrāfija, Bertas Vilipsones kostīmi un Ramonas Galkinas horeogrāfija. Pa skatuvi tiek bidīti milzīgi burti RĪGA, aktieri ietērpti nedaudz pārspīlētos «vēsturiskos» ģērbos. Bet rīdziniekus spēlē Doma zēnu koris, kura eņģeliskās balsis paspilgtina atziņu, ka tauta ir bērni, kas pieslejas tam, kurš skaļāk kliedz. Ne viens vien skatītājs uzķer pašvaldību vēlēšanu gadā aktuālas paralēles. Taču visbiežāk Mellis vienkārši spēlējas, piemēram, dziesmu tekstos. Daži kritiķi ir sašutuši – vai to var uzskatīt par dzeju? Nevar, bet tur jau joks, ka tekstiem nav jābūt labiem, lai publika tos norītu kā ogu.

It kā jau Mellis un *Co* ir adekvāti novērtējuši romāna «mākslinieciskās kvalitātes» un pieskaņojuši tām savas izrādes estētiku. Taču, skatoties izrādi, ātri vien sāk uzmākties sveškauns (proti, kauns cita vietā). Smieties par vienkārši muļķīgo nav ne izklaidejoši, ne ētiski.

Izrāde no romāna atšķiras ar sentimenta trūkumu, un, cik tas izšķirīgi, rāda aktierdarbi. Tur, kur lomās iedēriģi kariķēt, iet braši. Līgas Zelģes māsas Ģertrūdes koķetēšana ar Aināru Ančevska Špuku ir garšīga. Mārtiņš Brūveris (Mellers) un Mafiss Kučinskis (Šmuljāns) kļūst kā jau muļķi publiskās sapulcēs, Voldemārs Šoriņš un Ivars Puga ironiski elš rātskungu lomās, bet Daiga Gaismiņa (Laura) un Kārlis Reijers (Stefans Batorijs) līdz absurdam kariķē varoņu pagalam ne-

● ● ●
DUMPĪGĀ RĪGA
Nacionālā
teātra Lielajā
zālē. Nākamās
izrādes
21. maijā,
15. oktobrī.
12–40 €.

IR IESAKA

17. MAIJS

PASĀKUMS. MUZEJU NAKTS DAŽĀDĀS LATVIJAS VIETĀS

Jau 21. reizi Latvijā notiks Muzeju nakts. 17. maija vakarā durvis vērš vairāk nekā 245 muzeji un dažādas citas sabiedrisko dzīvi veidojošas organizācijas. Latvijas muzeji piedalās starptautiskajā akcijā, piedāvājot gan bez maksas apmeklēt ekspozīcijas un izstādes, gan iesaistīties īpaši šim vakaram sagatavotās norisēs. Ar programmu var iepazīties vietnē Latvia.icom.museum.lv

17. MAIJS

KONCERTS. VANEMUINES SIMFONISKAIS ORKESTRIS. *CARMINA BURANA* KONCERTZĀLĒ CĒSIS

Koncertzāles sezonas beigu koncertā uzstāsies Vanemuines Simfoniskais orķestris. Piedalās arī pianists Vestards Šimkus, soprans Pirjo Jonasa, tenors Mati Ruri, baritons Tāvi Tampū, Vanemuines operas koris, Tartu Universitātes un *Kolm Lindu* kamerkori, Tartu zēnu koris. Biļetes cena 15–35 €. Bilesuparadize.lv

Korista Šmuljāna lomā Matiss Kučinskis (centrā)

ticamās sižeta līnijas. Nav pat ko pār-mest Mārcim Marjakovam, kura atveidotajā Vellingā uzvēdi 90. gadu teātra naftalīna smārds; bet nu... ja varonis sevi uzskata par sātanu, ko jūs gaidījāt?

Īstas problēmas iezīmējas pozitīvo varoņu rindās. Marijas dvīņi vēl kaut kā tiek cauri ar Edgara un Emīla Kauperu dabisko šarmu. Bet Rai-

mondam Celmam (Gīze) milas duetā ar Mariju Botmani (Marija) gan neizdodas tikt pāri sižeta caurumiem. Sentiments tur ir izmisīgi vajadzīgs, citādi sāk darboties loģika, piemēram, liekot jautāt, kāpēc Gīze uzmācas psihiski slimai sievietei. Dzīve bojā fantāziju...

Meža gulbjos Mellim šādu problēmu nebija. Bet tur sentimentu no-

drošināja Raimonda Paula mūzika. Padomājiet par viņu un sapratīsiet, kā talants apvienojumā ar vieglajiem žanriem kļūst par ceļu ne tikai uz kabatām, bet arī uz sirdīm. Sirsnīgi novēlu Klāvam Mellim to āši iemācīties, un tad jau var cerēt uz ko pievilcībā līdzīgu Aleksandra Leimaņa *Vēla kalpiem*, kā izrādes programminā sapņojis režisors. ●

21. MAIJS

IZRĀDE. FLAVIO, LANGOARDU KĒNIŠ NACIONĀLAJĀ OPERĀ UN BALETĀ

Georga Frīdriha Hendeļa operu par ķēniņu, kas iekāro padomnieka meitu un kura kaislība izraisa notikumu virkni, kurā savijas intrigas, traģēdija un komēdija, varēs iepazīt Baireitas Baroka operas festivāla 2023. gada inscenējumā. Lomas atveidos divi pasaulē pazīstami kontrtenori – iestudējuma režisors Makss Emanuels Cenčičs un Remī Bress-Feijē. Biļetes cena 20–75 €. *Opera.lv*

13. MAIJS–
7. SEPTEMBRIS

IZSTĀDE. TUKKU MAGI: RITMS NACIONĀLAJĀ MĀKSLAS MUZEJĀ

Ritms iemieso mākslinieciskās sadarbības būtību un skaistumu, kas rodas, kad sarunā tiek iesaistītas dažādas balsis. Izstādē apskatāmi darbi no Tukku Magi Āfrikas tradicionālās mākslas kolekcijas, ar kuriem sarunu veido laikmetīgie mākslinieki no Latvijas un Āfrikas valstīm. Katrs dalībnieks piedāvā savu individuālo stāstu saistībā ar Āfriku, savu īpašo ritma koncepciju. *Lnmm.lv*